

מימון ובנקאות

עדכוני חקיקה רגולציה ופסיקה

משרד גורניצקי
אוגוסט-ספטמבר-אוקטובר 2023

חברות וחברים יקרים ואהובים,

בצל זמנים קשים אלו ומלחמת "חרבות ברזל" שנכפתה עלינו, ריכזנו בפניכם עדכוני חקיקה ורגולציה שונים הנוגעים למלחמה יחד עם העדכונים 'הרגילים' של הידיעון המשפטי בתחום המימון והבנקאות של משרדנו, עבור החודשים **אוגוסט-ספטמבר-אוקטובר 2023**.

בשורות טובות ובתקווה לימים טובים ושמחים יותר שבוא יבואו - אמן!

עו"ד אלי אליה, ראש תחום מימון ובנקאות
וצוות הידיעון המשפטי*

טיוטת הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (תיקון מס' 14), התשפ"ג-2023 (מיום 3.9.2023)

נבקש להביא לידיעתכם כי ביום 3 בספטמבר 2023 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון ("הרשות") את טיוטת הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (תיקון מס' 14), התשפ"ג-2023 ("טיוטת הצעת החוק"), במסגרתה הוצגה לציבור טיוטת הצעת החוק, וכן ניתנה לציבור האפשרות להעיר את הערותיו לגבי הטיוטה עד ליום 21 בספטמבר 2023.

מטרת טיוטת הצעת החוק היא ליישם את החלטת הממשלה מספר 204 (מיום 24.2.2023) בקידום **אסדרת הפעילות בנכסים דיגיטליים**. באמצעות היישום, המחוקק שואף להשיג שני יעדים:

- הגברת התחרות בשוק המקומי;
- עידוד כניסתם של שחקנים שונים לתחום השירותים הפיננסיים, באופן שיורחב היקף השירותים הפיננסיים המוצעים לצרכן הישראלי.

לאור העובדה שהשוק הפיננסי הישראלי ("השוק") הינו קטן יחסית, ישנם שחקנים גלובליים מרכזיים בתחום הפיננסי הבוחרים לא לפעול בו לאור שיקולים עסקיים שונים, כגון התהליך הרגולטורי לקבלת רישיון לפעול בשוק, וכל הדרישות הכרוכות בו אל מול הרווח הפוטנציאלי. מנגד, ישנו חשש לשימוש בהיקפים משמעותיים בשירותים פיננסיים זרים על-ידי צרכנים מקומיים ללא פיקוח ו/או אכיפה של הרגולטור הישראלי.

במסגרת טיוטת הצעת החוק, מוצע לאפשר למפקח על נותני שירותים פיננסיים מוסדרים מטעם הרשות, להעניק רישיונות לגופים שהתאגדו מחוץ לישראל ועיסוקם מוסדר מכוח דין זר. במסגרת התיקון יתאפשר לרשות להתחשב באסדרה שחלה על נותן השירות הזר מחוץ לישראל, תוך מתן הקלות המבוססות על האסדרה כאמור. למעשה, יתכן שהרישיון יינתן גם אם לא התקיימו כל התנאים הקבועים בחוק, אך בכפוף לשיקולים שונים. למשל, על המפקח להשתכנע שהדין הזר אכן מקנה הגנה מספקת לענייני הלקוחות ואף יוודא כי טובתם וטובת הציבור נשמרת.

עדכוני רגולציה

1. ריכוז צעדים שנקט הפיקוח על הבנקים עד כה לסיוע ללקוחות המערכת הבנקאית בעקבות מלחמת "חרבות הברזל" (מיום 12.10.2023)

לאור המצב הביטחוני, ביום 12 באוקטובר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים ("המפקח") את הצעדים בהם נקט על מנת להבטיח את המשך מתן השירותים על ידי המערכת הבנקאית, תוך מתן סיוע ללקוחות המערכת הבנקאית ובהתאם למגבלות המצב.

הבאנו בפניכם את עיקרי הצעדים:

1. שליחת [מכתב](#) לראשי הבנקים הכולל את דגשי הפיקוח על הבנקים למערכת הבנקאית והצעדים שעליהם לנקוט בזמנים אלו. המכתב מבהיר את החשיבות בלפעול ברגישות מוגברת עם הלקוחות, להקל על אלו המצויים במצוקה עד כמה שניתן, שמירת רציפות מתן השירותים וניהול הסיכונים הפיננסיים הייחודיים לתקופה זו.
2. טיפול במצבים בהם נעשה שימוש לרעה בכרטיסי אשראי ופרטי חשבון בנק של נפגעי המצב הביטחוני (הרחבה בהמשך).
3. הגבלות על חשבונות שיקים תוך מתן סיוע לאוכלוסיות בסיכון גבוה ולמגויסי צו-8.
4. התאמת פעילות סניפי המערכת הבנקאית למדיניות פיקוד העורף.
5. הענקת היתר למערכת הבנקאית להענתקת מיקום סניפים בשעת חירום.
6. שיתוף [קובץ](#) שאלות ותשובות לציבור הכולל מענה לסוגיות העולות מהשטח ומתעדכן באופן שוטף וכן, הנגשת מידע לציבור [באתר](#) בנק ישראל.

2. מתווה מקיף של בנק ישראל שאומץ על ידי הבנקים לסיוע ללקוחות בהתמודדות עם השלכות מלחמת "חרבות הברזל" (מיום 15.10.2023)

במסגרת דיון שהתקיים בראשות נגיד בנק ישראל, המפקח ובהשתתפות מנכ"לי הבנקים וחברות כרטיסי האשראי, דנו בפעולות רוחביות לסיוע לאוכלוסייה שנפגעה, בדגש על תושבי העוטף והדרום, כוחות הביטחון, אוכלוסיות שפוננו מבתיהם ובעלי קרבה ראשונה לאלו שקיפחו את חייהם, נעדרים או חטופים.

בנוסף לצעדים לעיל שנקט המפקח, פעל המפקח גם לגיבוש [מתווה רוחבי](#):

- **עבור קבוצת הלקוחות במעגל הראשון** (משקי בית ועסקים הנמצאים בטווח של 30 ק"מ מרצועת עזה, אזרחים שפוננו על ידי גורם מדיני רשמי, אזרחים שגויסו למילואים או אזרחים בעלי קרבה ראשונה לאלו שנהרגו במלחמה, נחטפו או נעדרים) – הוחלט להקל על נטל האשראי והעמלות. משמעות הדבר היא דחיית תשלומי הלוואות למשך 3 חודשים (לאחר תקופה זאת תיבחן הארכה נוספת) במגזרי פעילות שונים (משכנתאות, אשראי צרכני מצטבר בסכום של עד 100,000 ש"ח ואשראי עסקי עד סכום של 2 מיליון ש"ח), יתרת חובה בחשבון עו"ש ועמלות. לקבוצה זו יידחו תשלומי ההלוואות **ללא חיוב ריבית וללא בעמלות**, בהתאם לפירוט שפרסם המפקח.
- **עבור קבוצת הלקוחות במעגל השני** (יתר לקוחות הבנקים) – תינתן אפשרות לדחות את ההלוואות למשך 3 חודשים, כאשר התשלומים הנדחים יישאו ריבית שלא תעלה על שיעור הריבית בחוזה ההלוואה והתשלומים יתווספו בסוף תקופת ההלוואה (הדחייה עצמה תבוצע ללא עמלות).

הקלות רגולטוריות על רקע מלחמת "חרבות הברזל" – הפיקוח על הבנקים נוקט בהקלות רגולטוריות שמטרתן לסייע בעת מלחמת "חרבות הברזל" (מיום 22.10.2023)

ביום 22 באוקטובר 2023 פרסם המפקח הוראת שעה למערכת הבנקאית, שתתעדכן בהתאם לצורך (הוראת שעה מספר 251), על מנת להקל על הלקוחות שנפגעו ממצב המלחמה ולאפשר רציפות המתן השירותים.

הבאנו בפניכם את עיקרי הוראת השעה:

- **טיפול בתלונות ציבור** – על מנת לספק את המענה המיטבי למצב זה, נעשו התאמות שיאפשרו לנציב להתמקד בפניות דחופות ובפרט ללקוחות שנפגעו ונקלעו לקשיים כלכליים על רקע המצב. כמו כן, למפקח נוספה סמכות לקבוע, בנסיבות חריגות, פרק זמן ארוך יותר לעניין מענה תאגיד בנקאי לגבי כלל התלונות.
- **ניהול מסגרות אשראי בחשבונות "עובר ושב"** – הסדרת חריגות ממסגרת האשראי לפרק זמן הארוך מיום עסקים אחד שבמהלכו תוסדר המסגרת מול הלקוח בהקדם האפשרי תוך התחשבות במצב המלחמתי.
- **בנקאות בתקשורת** – בשל החשש שלקוחות לא יקבלו את המכתבים לכתובת מגוריהם, ניתנה לבנקים ולחברות כרטיסי האשראי אפשרות לשלוח הודעות ללקוחותיהם בערוצי בנקאות בתקשורת, גם אם הלקוחות אינם צד לבנקאות בתקשורת, ובתנאי שישנה דחיפות שהמסר יועבר ללקוח. כמו כן, יוגדלו היקפי הפעילות שביחס אליהם ניתן לנקוט בהליכי זיהוי ואימות מקלים, מנגד, על התאגיד הבנקאי לפעול להשלמת תהליך הזיהוי והאימות של הלקוח בהקדם האפשרי בנסיבות העניין מהמועד בו עלה היקף הסליקה על 50,000 ש"ח.
- **ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור** – לחברות כרטיסי האשראי ניתנה האפשרות לפעול בהתאם לקבוע בסעיף 6א(א2) לצו ביחס לפעילות בכרטיסי חיוב שמונפקים ליחיד עד למסגרת של 100,000 ש"ח, ובכלל זאת קבלת אשראי, בכפוף לתיעוד הנימוקים והסיבות לכך. בנוסף, הורחבה האפשרות של חברות כרטיסי אשראי באותם מקרים וכאשר יש צורך בזיהוי לקוחות תושבי ישראל, להסתמך על העתק ממסמך זיהוי שהנפיקה מדינת ישראל שאינו תעודת זהות ובתנאי שנושא שם, מספר זהות, תאריך לידה ותמונה, כגון רישיון נהיגה. כמו כן, בכדי לסייע לתאגידי הבנקאיים לתת מענה לצורך העולה בגיוס כספי סיוע על רקע המלחמה, למשל סיוע למשפחות הנפגעים והנעדרים, ניתנה האפשרות להחיל את הקבוע בנספח ב'2 למסמך ניהול סיכוני הלבנת הון ואיסור מימון טרור הקובע את דרכי הפעולה לתאגידי הבנקאים בהקשר של רישום וניטור פרטי הלקוחות ומתן הקלות במקרים מסוימים עד לסף העברות כספים וזיכוי כספים שאינם עולים על 200,000 ש"ח בשנה, ובעבור חשבונות תשלום שהיתרה הצבורה בהם אינה עולה על 100,000 ש"ח (למעט חשבון עובר ושב). על התאגיד הבנקאי לוודא כי הפעילות בחשבון היא למטרת הסיוע כאמור, ולנטר את הפעילות בחשבונות אלה.

שימוש לרעה בכרטיסי אשראי ופרטי חשבון בנק של נפגעי המצב הביטחוני (מיום 11.10.2023)

בהמשך לאמור לעיל ועקב המצב הביטחוני, פרסם המפקח ביום 11 באוקטובר 2023 כי לאור העובדה שגוברת תופעת השימוש לרעה בכרטיסי אשראי ופרטי חשבון בנק של נפגעי המצב הביטחוני, גורמי מקצוע בבנק ישראל והמפקח, בשיתוף גורמי הממשלה והביטחון הרלוונטיים, פועלים למיגור וטיפול בתופעה.

אופן הטיפול באירועים מסוג זה מתחלק לשני מצבים:

- **אם ידוע היכן מנוהל החשבון או כרטיס האשראי של הנפגע** – ניתן לפנות לבנק ולחברת כרטיסי האשראי להקפאת הפעילות בחשבון. לאור הנחיית הפיקוח על הבנקים, החשבון יוקפא באופן מיידי תוך קיום תהליך מהיר ומותאם.
 - **אם לא ידוע היכן מנוהלת הפעילות הפיננסית של הנפגע** – ישנו צוות מיוחד מטעם המפקח וניתן לפנות למוקד של הפיקוח בטלפון *9086 ו-02-6552680.
- לבסוף נבקש לעדכנכם כי המפקח ממשיך בעשייתו ובוחן צעדים נוספים להתמודדות עם המצב. כמו כן, קורא לבנקים וחברות האשראי לבחון וליזום צעדים נדרשים שיסייעו ללקוחותיהם בשעת מלחמה זו.

עדכוני פסיקה

מחוזי

1.

פסק הדין: רחד"פ (מחוזי באר שבע) 58355-03-23 מיכאל תורג'מן נ' הממונה על חדלות פירעון מחוז באר שבע והדרום (בית המשפט המחוזי בבאר שבע בפני כבוד השופט עמית כהן, ניתן ביום 30.08.2023)

השורה התחתונה:

פסק הדין של בית המשפט העליון בעניין רותם דן בהוראת סעיף 71(ב) לפקודת פשיטת הרגל (נוסח חדש), תש"ם-1980 וקובע שכאשר נושה לא ידע בפועל על צו הכינוס, יש מקום לשקול בחיוב היעדרות לבקשת הנושה לארכה למועד להגשת תביעת החוב ("הלכת רותם"). פסק הדין בו עסקינן קובע כי הלכת רותם תקפה גם לבחינת האפשרות להעניק הארכת מועד להגשת תביעת חוב לפי סעיף 210(ג) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי ("החוק").

פסק הדין בקצרה:

- ביום 22.6.2021 הגיש יואב אטיאס בקשה לצו לפתיחת הליכים ביחס לעצמו. הצו פורסם ביום 9.8.2021 ולכן בהתאם להוראות סעיף 210(א) לחוק, על הנושים היה להגיש תביעות חוב עד ליום 8.2.2022. מיכאל תורג'מן ("תורג'מן") הגיש תביעת חוב כ-3 חודשים לאחר חלוף המועד האחרון, ביחד עם בקשה להארכת מועד. עו"ד באסם אסעד ("הנאמן") דחה את בקשתו של תורג'מן למתן ארכה. מכאן בקשת הערעור בה עסקינן.
- סעיף 210(א) לחוק קובע שתביעת חוב יש להגיש בתוך 6 חודשים ממועד פרסומו של הצו לפתיחת הליכים וסעיף 210(ג) לחוק קובע שהנאמן רשאי להאריך את המועד בשני תנאים מצטברים – **הראשון**, שמתקיימות נסיבות שבשלן לא יכול היה הנושה להגיש את תביעת החוב במועד, **והשני**, שמן הצדק לתת ארכה.
- הלכת רותם** דנה בהוראה דומה הקבועה בסעיף 71(ב) לפקודת פשיטת רגל לפיה ניתן להאריך את התקופה להגשת תביעת חוב של נושה מטעמים מיוחדים שיירשמו אם הנושה לא יכול היה להגישה במועד. בפסק הדין בעניין רותם בחן בית המשפט העליון מתי ניתן יהיה לקבוע שנושה "לא יכול היה" להגיש תביעת חוב, ריכך את הגישה המחמירה שהייתה נהוגה, וקבע שכאשר נושה **לא ידע בפועל** על צו הכינוס, בכפוף לשיקולים הנוגעים לפגיעה משמעותית ביעילות ההליך ובקידומו ובמידת האיחור, יהיה מקום לשקול בחיוב היעדרות לבקשת ארכה.
- אמנם, הלכת רותם נקבעה בהליך פשיטת רגל, אך בית המשפט קובע כי הלכת רותם חלה ביחס לתנאי הראשון שבסעיף 210(ג) לחוק, בבחינת השאלה אם מתקיימות נסיבות שבעטין לא יכול היה הנושה להגיש את תביעת החוב.** אם לא ידע הנושה בפועל על פתיחת ההליכים, ייטה הנאמן לקבוע שהנושה לא יכול היה להגיש תביעת חוב במועד ולהעניק לו ארכה, בכפוף לסיפא של סעיף 210(ג) לחוק.

- בית המשפט קובע כי במקרה הנוכחי לא מתקיימות נסיבות המאפשרות לתת לתורג'מן ארכה להגשת תביעת החוב, משני נימוקים עיקריים. **האחד**, כי לא מתקיימות נסיבות המצדיקות התערבת בשיקול דעת הנאמן ובית משפט השלום, שכן בבקשתו של תורג'מן לא צוינו נסיבות שכאלה. **השני**, כי לא מתקיימות נסיבות המאפשרות מתן ארכה, משום שתורג'מן ידע על פתיחת ההליכים ויכול היה להגיש את תביעת החוב במועד.

פסק הדין: ת"א 38638-05-20 מקשלי בע"מ ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ (בית המשפט המחוזי בנצרת בפני כבוד השופטת אילונה לינדנשטראוס, ניתן ביום 25.7.2023)

השורה התחתונה:

חברה אשר הצעתה במכרז נפסלה מגישה תביעה כספית כנגד בנק הפועלים בטענה כי הוציא ערבות בנקאית שלא תאמה להוראות המכרז ובשל כך נפסלה הצעתה. בית המשפט דוחה את התביעה בשל כישלון התובעת להוכיח כי אי התאמת שם החייב בערבות לשם המציע, נבעה מהפרת חובה כלשהי המוטלת על הבנק, ומחדד כי **חובת הזהירות אכן מטילה על הבנק את החובה לנהוג כלפי לקוחותיו במיומנות ובזהירות הראויות, אך דרישה שהבנק יחקור בתנאי המכרז על מנת לוודא כי בקשת הלקוח לערבות בנקאית מתיישבת עמם - מהווה הרחבה יתרה של היקף חובת הזהירות המוטלת על הבנק.**

פסק הדין בקצרה:

- פסק הדין עוסק בתביעה כספית שהגישה חברת מקשלי בע"מ ("התובעת") לקבלת פיצוי בגין נזקים שלטענתה גרם לה בנק הפועלים בע"מ ("הבנק"), עת הוציא ערבות בנקאית שלא תאמה להוראות המכרז בו השתתפה ובשל כך, נפסלה הצעתה במכרז.
- החברה הגישה הצעה במסגרת מכרז אשר פורסם על ידי רשות מקרקעי ישראל. על פי תנאי המכרז, נדרש כל מציע לצרף להצעתו פיקדון בערבות בנקאית בנוסח שצורף לתנאי המכרז ובסכום שלא יפחת מ-10% מסכום ההצעה בתוספת מע"מ. בתנאי המכרז צוין כי שם ה"חייב" בערבויות הבנקאיות צריך להיות זהה לשם המציע וכי במידה ותצורף ערבות בנקאית ששם ה"חייב" לא יהיה זהה לשם המציע ההצעה תיפסל.
- הערבות הבנקאית אותה הגישה התובעת במכרז כללה את פרטיו האישיים של מנהל התובעת, במקום את פרטי התובעת כפי שנדרש על פי תנאי המכרז. בהתאם, לאחר ישיבת ועדת המכרזים של רשות מקרקעי ישראל, ועל אף שהתובעת הייתה המציעה היחידה במכרז, נפסלה הצעתה "מאחר ושם החייב בערבות הבנקאית לא תאם את שם מגיש ההצעה".
- בדיון בתביעה, מסביר בית המשפט כי התובעת, הטוענת לרשלנות של הבנק, היא הנושאת בנטל ההוכחה של תביעתה ובתוך כך עליה להוכיח את טענתה העובדתית כי היא - ולא מנהלה - הייתה זו שביקשה מן הבנק להוציא עבורה את הערבות לצורך השתתפותה במכרז.
- בית המשפט בוחן את טענות התובעת וקובע כי התובעת לא הצליחה להוכיח כי אי התאמת שם החייב בערבות לשם המציע (התובעת) נובעת מחמת הפרת חובה כלשהי המוטלת על הבנק ועל כן נדחית תביעתה, וזאת, בין היתר, מהסיבות שלהלן:
 - מחומר הראיות עולה כי במשך שנים, התובעת ומנהלה כלל לא ידעו מי היה המציע במכרז שעל שמו הייתה צריכה להירשם הערבות ובכל פעם העלו טענה אחרת. כך, בשבעה מכתבים שונים, שנשלחו על ידי עורכי הדין של התובעת לרשות מקרקעי ישראל, נטענו גרסאות שונות לגבי זהות המציע במכרז שעל שמו הייתה צריכה להירשם הערבות, אולם באף אחד מהם לא נטען כי הייתה זו התובעת.

◦ **במשך 3 שנים** התובעת לא טענה דבר נגד הבנק. זאת, אף שבהודעת הדחייה מרשות מקרקעי ישראל צוין כי "על מגיש ההצעה לפנות לבנק עם מכתב זה ועם הערבות/ההמחאה להמשך טיפול". גם בחלוף 3 שנים, במכתבים הרבים שנשלחו לבנק עד להגשת התביעה בשנת 2020, לא נטען כי **התובעת** היא שביקשה את הערבות מן הבנק לצורך השתתפותה במכרז. הגשת התביעה בשיהוי כה ניכר, על סף התיישנותה, מצביעה אף היא על חולשת הנטען בה.

• בית המשפט מציין כי אכן "חובת הזהירות מטילה על הבנק את החובה לנהוג כלפי לקוחותיו במיומנות ובזהירות הראויות, לנקוט באמצעים שבנק סביר היה נוקט בנסיבות העניין, וכן לדאוג כי כספיו או נכסיו של הלקוח המופקדים בידי הבנק לא ייפגעו". אך הדרישה כי בכל עת בו לקוח מבקש מן הבנק ערבות בנקאית לצורך השתתפותו במכרז, הבנק יחקור וידרוש בתנאי המכרז על מנת לוודא כי בקשת הלקוח מתיישבת עמם - בדיקה שמטבעה מחייבת התערבות של עורכי דין מטעם הבנק, **מהווה הרחבה יתרה של היקף חובת הזהירות המוטלת על הבנק**, בפרט כשהוצאת ערבות בנקאית היא פעולה שגרתית ויום יומית שהוא מבצע. החובה לבדוק את תנאי המכרז ולפעול לפיהם ובכלל זה לוודא כי הערבות אותה מבקש הלקוח עומדת בתנאים אלה, היא בראש ובראשונה חובתו של המציע.

המידע הכלול במסמך זה הינו מידע כללי ותמציתי בלבד, אינו מחליף את הצורך בעיון מעמיק בנוסח המלא של החלטה/הפרסום/הוראת החוק הרלוונטיים, אינו מהווה חוות דעת משפטית או ייעוץ משפטי ואין להסתמך עליו בכל דרך ואופן שהם. לקוחותיו של משרד גורניצקי עשויים להיות בעלי עניין בתכנים המוזכרים במסמך זה.